

**การสอนภาษาไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรม: กรณีศึกษา
สภาพการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย
ในโรงเรียนนานาชาติและข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอน
โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน**

**Teaching Thai in a Multicultural Context:
A case study of Teaching and Learning Conditions of
Thai Language and Culture Courses in International Schools and
Recommendations on using Literature-Based Approaches**

ประสิทธิ์ชัย สำเภาทอง / Prasitchai Sampaotong

*โรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษา ราชพฤกษ์แคมปัส เขตบางกรวย นนทบุรี 11000, ประเทศไทย
Ruamrudee International School Ratchapruek Campus, Bang Kruai District,
Nonthaburi 11000, Thailand*

Email: sampaotong_p@hotmail.fr

Received: October 28, 2021

Revised: February 18, 2022

Accepted: April 13, 2022

Abstract

This article aimed 1.) to study the conditions of teaching and learning Thai language and Culture courses in international schools through research paper studies and analysis, which can be concluded as follows: - backgrounds and language competencies of students in international schools would affect the teaching and learning Thai language and culture. Furthermore, the Thai language and Culture courses do not only cover language strands but also that of culture which comprises of History, Geography, Social Studies etc. whereas learning time was limited to only 5 blocks per week for Thai nationality students and 1 block per week for expat students. Therefore, it was difficult to cover all content areas of the cultural strands. Moreover, teaching and learning materials which suit international school students remained limited; that is, a challenge for teachers to find appropriate materials in order to apply in the Thai classrooms, and 2.) to recommend approaches that used literature as a base of instruction and could enhance 4 language skills among students by integrating some content knowledge i.e. History, Social studies, Geography etc. to daily lessons.

The literature-based approaches consisted of 3 main steps: (1) selecting books, (2) reading books and (3) book evaluation, and 5 strategies during reading book step as follows: (1) Think Pair Share Strategy and (2) Think Aloud Strategy that could be used as before reading activities, (3) Visual Imagery Strategy and (4) Story Map Strategy which were basically activities used during reading, and (5) Paragraph Hamburger Strategy, that is, a reflective and opinion writing after reading. Since international school was a diverse and multilingual community, the differentiated instruction was also suggested to support second language learners and/or those with different cultural backgrounds and mixed language ability to be equally successful at school.

Keywords: Literature-based instruction, multicultural contexts, differentiated instruction, Thai language and culture courses, international schools

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ว่า นักเรียนมีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและความสามารถด้านภาษาที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน อีกทั้ง วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยไม่ได้สอนเพียงสาระด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังมีสาระด้านประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ด้วย ขณะที่เวลาสอนมีจำกัดเพียง 5 คาบต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย และ 1 คาบต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนชาวต่างประเทศ จึงเป็นความยากลำบากที่จะทำให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ นอกจากนี้ สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติยังมีจำกัด จึงเป็นความท้าทายของผู้สอนในการแสวงหาสื่อการเรียนการสอนมาปรับใช้ในห้องเรียน และ 2.) ให้ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Approaches) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะควบคู่ไปกับการบูรณาการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ได้ การสอนประกอบไปด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเลือกหนังสือ ขั้นตอนการนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน และขั้นตอนการประเมินผล และมีกลวิธีการสอนสำคัญ 5 กลวิธีอยู่ในขั้นตอนการนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน ได้แก่ (1) กลวิธี Think Pair Share (2) กลวิธี Think Aloud ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมก่อนการอ่าน (Before reading activities) (3) กลวิธี Visual Imagery (4) กลวิธี Story Map ซึ่งเป็นกิจกรรมการเขียนแสดงความคิดเห็นระหว่างการอ่าน (During reading activities) และ (5) กลวิธี Paragraph Hamburger ซึ่งเป็นกิจกรรมการเขียนย่อหน้าเพื่อสะท้อนความรู้หรือแสดงความคิดเห็นจากการอ่าน (After reading activity) ด้วยเหตุที่โรงเรียนนานาชาติมีนักเรียนที่มีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและความสามารถด้านภาษาแตกต่างกันหลายหลาย จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าวของนักเรียนด้วย ดังนั้น แต่ละกลวิธีจะถูกนำเสนอควบคู่กับข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)

คำสำคัญ: การสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน, ภาวะพหุภาษาและวัฒนธรรม, การสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล, วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย, โรงเรียนนานาชาติ

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นวิชาบังคับในโรงเรียนนานาชาติทุกแห่งในประเทศไทย หมวดวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติทุกแห่งต่างเร่งพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยของตนเองให้สอดคล้องกับบริบทของหลักสูตรหลักของสถานศึกษาและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ต้องจัดการเรียนการสอน ซึ่งวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ สาระด้านการใช้ภาษาไทย และสาระด้านวัฒนธรรมไทยที่ครอบคลุมถึงความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะไทย ความเป็นไทย สังคมและวัฒนธรรม ฯลฯ ครูผู้สอนต้องบูรณาการเนื้อหาทั้งหมดนี้ให้เข้ากับเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับหลักสูตรหลักของโรงเรียนที่แตกต่างกันไป เช่น หลักสูตรอังกฤษ (British Curriculum) หลักสูตรอเมริกัน (American Curriculum) หลักสูตรไอบี (IB: International Baccalaureate) เป็นต้น

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติคือ นักเรียนมีพื้นความรู้ภาษาไทยที่แตกต่างกันมากทั้งในระดับโรงเรียนและในระดับห้องเรียน ในระดับโรงเรียน มีทั้งนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ (นักเรียนไทย) ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (นักเรียนลูกครึ่ง) หรือ ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ (นักเรียนต่างชาติ) ในระดับห้องเรียน บางโรงเรียนจัดให้นักเรียนเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในห้องเรียนเดียวกัน บางแห่งแยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนไทยและนักเรียนลูกครึ่ง และกลุ่มนักเรียนต่างชาติ บางแห่งแยกนักเรียนตามระดับการใช้ภาษาไทยของนักเรียน ได้แก่ ผู้เรียนระดับต้น ผู้เรียนระดับกลาง และผู้เรียนระดับสูง (Vacharakittanond, 2008) ซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนและทำให้ครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้และบริหารจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมหลักสูตรตามสถานการณ์และรูปแบบที่โรงเรียนกำหนดให้ในแต่ละปี

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาในด้านของจำนวนคาบวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ คาบเรียนของโปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยไม่เหมาะสมกับช่วงเวลาและไม่สามารถจัดได้ครบตามที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดไว้ คือ 5 คาบ ต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย และ 1 คาบ ต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนสัญชาติอื่น โดย 1 คาบเท่ากับ 50 นาที (Lertprasertkong, 2009, p. 145) อีกทั้ง วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นวิชาที่ไม่ได้มีเพียงเนื้อหาด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังมีเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมไทย ฯลฯ ที่ต้องสอดแทรกไปในการสอนรายวิชาด้วยการบริหารจัดการเวลาเพื่อให้สอนเนื้อหาทั้งหมดได้ครบถ้วนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดจึงเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ

ในด้านสื่อการสอน การหาสื่อประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติที่ยังคงเป็นความท้าทายของครูผู้สอน เนื่องจากไม่สามารถนำหนังสือภาษาไทยที่ใช้ทั่วไปในโรงเรียนไทยหรือที่วางจำหน่ายทั่วไปตามศูนย์หนังสือชั้นนำมาปรับใช้ได้ทั้งหมด ครูผู้สอนจึงต้องพัฒนาสื่อการสอนควบคู่กับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชา และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่มีผู้เรียนหลากหลายวัฒนธรรม

ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องด้วยนักเรียนมีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและความสามารถทางภาษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก (Munwong, 2006) จากปัญหาดังกล่าว การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนอาจต้องแยกกลุ่มเมื่อมีการสอนเนื้อหาด้านภาษา และรวมกลุ่มเมื่อมีการสอนเนื้อหาด้านวัฒนธรรม (Pokpong, 2002, p.141, as cited in Lertprasertkong, 2009, p. 146)

จากปัญหาที่กล่าวมา มีแนวทางการสอนภาษาและวัฒนธรรมวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ ได้รับความนิยมนำมาใช้ในการสอนภาษาทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว (Pongpajon, 2019, p. 95) และสามารถแก้ปัญหาข้างต้นได้ แนวทางดังกล่าวคือ การสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้สอนใช้วรรณคดีเป็นสื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน โดยเรียนรู้ผ่านทักษะการอ่าน เขียน ฟัง และพูดผ่านการฝึกฝนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหมายสอดคล้องกับวรรณคดี (Slaughter, 1998, as cited in Pongpajon, 2019, p. 102)

จากประเด็นปัญหาข้างต้น บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) สภาพการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ และ (2) รูปแบบการสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานรวมถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนในกรณีที่มีห้องเรียนมีกลุ่มผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ

สภาพการจัดการเรียนสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ

1. หลักสูตรวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติ

แม้ว่าโรงเรียนนานาชาติทุกแห่งในประเทศไทยจะใช้หลักสูตรที่มาจากต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการโดยคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาหลักสูตรได้ออกข้อกำหนดให้โรงเรียนนานาชาติทุกแห่งต้องมีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยได้วางระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนนานาชาติระดับก่อนประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2550 ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักสูตรคือ “โรงเรียนนานาชาติต้องจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยแก่นักเรียนทุกระดับชั้น โดยกำหนดให้นักเรียนต่างชาติเรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ 1 คาบต่อสัปดาห์ และนักเรียนไทยเรียนภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ 5 คาบต่อสัปดาห์ กำหนดเวลา 1 คาบเท่ากับ 50 นาที และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพการ

จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นผู้ดำเนินการ” (Curriculum Development Directive Committee, 2016)

ในปีพุทธศักราช 2558 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรประเภทต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็น “หลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทยในโรงเรียนนานาชาติ” โดยคณะทำงานได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1.) วิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย และ 2.) วิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชาวต่างประเทศ โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตรวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยทั้ง 2 หลักสูตรเน้นให้นักเรียนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศใช้ภาษาไทย เข้าใจวัฒนธรรมไทย รู้ที่มาที่ไปของประเทศไทย และอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข รายละเอียดโดยสังเขปมีดังนี้ (Curriculum Development Directive Committee, 2016)

1. สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย ให้เป็นผู้มีความเป็นไทย ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง เคารพและยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้ตระหนักและสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไทย มีความรับผิดชอบและตระหนักในหน้าที่พลเมืองไทย วิเคราะห์และเข้าใจในสถานการณ์ของประวัติศาสตร์ไทย

2. สำหรับนักเรียนชาวต่างประเทศ ให้มีความรู้ ความเข้าใจและเคารพในวัฒนธรรมไทย สามารถปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยและสื่อสารภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม

จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรข้างต้นจะเห็นได้ว่า วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติแตกต่างจากวิชาภาษาไทยในโรงเรียนทั่วไป เพราะครอบคลุมความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรมไทย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปะไทยแขนงต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม การแสดงโขน ฯลฯ ในขณะที่วิชาภาษาไทยในโรงเรียนไทยทั่วไปมุ่งสอนสาระด้านภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดีเป็นหลัก นอกจากนี้ การจัดแบ่งระดับนักเรียนในห้องเรียนก็แตกต่างจากห้องเรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนไทย สำหรับโรงเรียนนานาชาติจะแบ่งผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามระดับชั้น ได้แก่ ระดับประถมศึกษา (Elementary School) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Middle School) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) และในแต่ละระดับชั้นอาจแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มได้อีกตามระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน ได้แก่ ระดับต้น (Beginners) ระดับกลาง (Intermediate) และระดับสูง (Advanced) โดยครูผู้สอนใช้วิธีการทำแบบทดสอบ สัมภาษณ์ สังเกต สอบปฏิบัติ เพื่อจัดกลุ่มผู้เรียนและอาจโยกย้ายหรือเปลี่ยนกลุ่มผู้เรียนได้เมื่อพัฒนาการด้านภาษาดีขึ้นหรือลดลง (Vacharakittanon, 2008)

2. ข้อจำกัดของวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติ

ขอบเขตของเนื้อหาสาระวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยรวมถึงลักษณะการจัดแบ่งนักเรียนในห้องเรียนดังกล่าวข้างต้นส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการเรียนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้งหมดและการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ผู้เรียนมีพื้นความรู้ที่แตกต่างกัน ถือเป็นความท้าทายของผู้สอนและของสถานศึกษาในแง่การบริหารจัดการ ดังที่ Pokpong (2002,

pp. 146-148) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยระดับปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติ และได้อภิปรายผลการศึกษาวิจัยไว้ว่า การที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนนานาชาติที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกแห่งจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยโดยมีเวลาเรียนเพียง 5 คาบต่อสัปดาห์นั้น ไม่เพียงพอสำหรับการสร้างเจตคติและทักษะทางภาษาและวัฒนธรรมไทย อีกทั้งยังพบว่า โรงเรียนนานาชาติไม่สามารถหาสื่อการสอนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนได้โดยเฉพาะหนังสือ ซึ่งปัญหานี้ไม่ได้มาจากการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อ แต่มาจากการที่โรงเรียนนานาชาติไม่สามารถใช้สื่อการสอนที่มีทั่วไปตามท้องตลาดได้ เพราะด้วยเวลาและประสบการณ์ด้านภาษาไทยของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาตินั้นมีจำกัด โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการเขียนมีระดับต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนไทย หนังสือที่นักเรียนในโรงเรียนไทยใช้กันจึงมีความยากเกินไป หากจะพิจารณาหนังสือที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติก็มักพบว่าไม่มีเนื้อหาไม่ตรงกับวัยจึงไม่น่าสนใจและไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับนักเรียนได้ทั้งหมด

ข้ออภิปรายข้างต้นนี้สอดคล้องกับ Kohren et al. (2020, Introduction) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้หลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ และพบปัญหาในชั้นเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่ กล่าวโดยสรุป เช่น มีเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้นานแต่เวลาเรียนน้อย ระดับความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างใน 4 ทักษะและต้องเรียนในห้องเดียวกัน ครูผู้สอนต้องค้นสื่อที่มีความสอดคล้องกับบทเรียนมาปรับให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน ฯลฯ เหล่านี้คือสิ่งที่ครูผู้สอนภาษาและวัฒนธรรมไทยต้องคำนึงถึงในขณะวางแผนการสอนและในขณะการสอน เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ภาวะพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ

โรงเรียนนานาชาติเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมพหุภาษาและทวิภาษาเนื่องจากมีผู้เรียนที่มาจากหลายประเทศ หลากหลายสัญชาติ เมื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนและสัญชาติของนักเรียนจากในเว็บไซต์หลักของโรงเรียนนานาชาติที่มีชื่อเสียง จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสถานศึกษานานาชาติ (International School Bangkok) โรงเรียนนานาชาตินิสต์ (NIST International School) โรงเรียนนานาชาติบางกอกพัฒนา (Bangkok Patana) โรงเรียนร่วมฤทธิวีเทศศึกษา (Ruamrudee International School) โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ (Harrow International School) โรงเรียนนานาชาติไชร์สเบอร์รี่ (Shrewsbury International School) โรงเรียนนานาชาติเคไอเอส (KIS International School) โรงเรียนนานาชาติบางกอกเพรพ (Bangkok Preparation and Secondary School) โรงเรียนประชาคมนานาชาติ (International Community School) และโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ (Chiang Mai International School) และจากในเว็บไซต์ <https://www.international-schools-database.com/> พบข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างโรงเรียนนานาชาติที่เป็นตัวแทนของสังคมพหุภาษาและทวิภาษาในบทความนี้

ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)	สัญชาติ/ ประเทศ	เว็บไซต์หลัก
โรงเรียนสถานศึกษานานาชาติ	1,632	57	https://www.isb.ac.th/
โรงเรียนนานาชาตินิสต์	มากกว่า 1,500	มากกว่า 50	https://www.nist.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติบางกอกพัฒนา	มากกว่า 2,200	มากกว่า 65	https://www.patana.ac.th/
โรงเรียนร่วมฤทธิวิเทศศึกษา	มากกว่า 1,000	มากกว่า 23	https://www.rism.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์	1,600	35	https://www.harrowschool.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติโชรส์บอรี	1,700	40	https://www.shrewsbury.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติเคไอเอส	ประมาณ 800	55	https://www.kis.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติบางกอกเพรพ	ประมาณ 1,240	45	https://bkkprep.ac.th/
โรงเรียนประชาคมนานาชาติ	1,010	22	https://www.ics.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่	มากกว่า 490	31	https://cmis.ac.th/

ที่มา: www.international-schools-database.com

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จำนวนสัญชาติของนักเรียนที่หลากหลายส่งผลต่อภูมิหลังด้านวัฒนธรรมของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่งจึงต้องกำหนดภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน (Language of instruction) ซึ่งโดยมากคือ ภาษาอังกฤษ โดยเปิดวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับตามกฎกระทรวง และเปิดวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (World languages) เช่น แมนดาริน เยอรมัน ฝรั่งเศส สเปน เป็นต้น เป็นวิชาเลือกตามเงื่อนไขของหลักสูตรของแต่ละสถานศึกษา

การที่นักเรียนมีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมที่ต่างกันนี้ทำให้โรงเรียนนานาชาติหลายแห่งจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม บางแห่งยกความหลากหลาย (diversity) นี้เป็นจุดแข็งที่แสดงความเป็นนานาชาติของโรงเรียนด้วย

ภาพที่ 1 A Truly International Community
ที่มา: <https://www.nist.ac.th/community/>

ภาพที่ 2 Our Community at ISB
ที่มา: <https://www.isb.ac.th/>

จากภาพข้างต้นสะท้อนภาพการอยู่ร่วมกันของคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมถึงนโยบายของโรงเรียนนานาชาติที่ส่งเสริมการดำรงอยู่ซึ่งความหลากหลายนี้ สอดคล้องกับนิยามของคำว่า “พหุวัฒนธรรม” ที่เน้นความเท่าเทียม ส่งเสริมการดำรงอยู่ และหลีกเลี่ยงการทำให้วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งมีสถานะที่สูงกว่าวัฒนธรรมอื่น (Nawarat et al.,2020)

ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาตินี้เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการวางแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน ด้วยเหตุที่นักเรียนมีความหลากหลายทั้งด้านภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและระดับความสามารถทางภาษา ในบทความนี้จะกล่าวถึงรูปแบบการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านของผู้เรียนรวมถึงสามารถสอดแทรกเนื้อหาอื่นที่ได้มาจากหนังสือที่เลือกมาอ่าน ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานและการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)

สภาพชั้นเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติมีความแตกต่างหลากหลายในแง่ภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและพื้นความรู้หรือทักษะทางภาษาของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการความรู้ด้านภาษาและครูสามารถสอดแทรกองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ไปในการเรียนการสอนแต่ละครั้งได้นั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) เป็นอีกแนวทางการสอนหนึ่งที่ครูสามารถใช้ในห้องเรียนได้ควบคู่กับการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) ซึ่งนับว่ามีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงอยู่เสมอขณะที่วางแผนและจัดการเรียนการสอน

การสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) คือ การปรับการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน โดยครูสามารถปรับการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ระดับเนื้อหา (content) ขั้นตอนการเรียนการสอน (process) ชิ้นงาน (products) สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ (learning environment) และการวัดและการประเมินผล (assessment) ที่ยืดหยุ่นตามศักยภาพของผู้เรียน (Tomlinson, 2000)

รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) มีประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดของการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (concepts of literature-based instruction approach)

การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (literature-based instruction) คือการใช้วรรณกรรมที่ผ่านการคัดสรรแล้วเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทักษะทางภาษาให้แก่ นักเรียน โดยนักเรียนจะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมการอ่านและการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกับครูและเพื่อนร่วมชั้นเป็นหลัก ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ (coach) กำหนดหัวเรื่อง (theme) วางแนวคิด (concepts) และจัด

กิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวรรณกรรมเล่มนั้น เพื่อกระตุ้นความรู้เดิม (prior knowledge) ของนักเรียน และเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อวรรณกรรมที่อ่าน (responding to literature) อย่างเหมาะสม ในบางโอกาส ครูต้องจัดบทเรียนย่อย (mini-lessons) เพื่อช่วยนักเรียนให้ได้ทักษะภาษาที่จำเป็น ก่อนจะนำไปสู่ทักษะภาษาอื่นที่ซับซ้อนขึ้น (Martinez & Roser, 1991)

2. ขั้นตอนของการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (literature-based instructional model)

Lipka and Gaskill (1992) ได้กล่าวถึงการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยสามารถสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนการเลือกหนังสือ (2) ขั้นตอนการนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน และ (3) ขั้นตอนการประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การเลือกหนังสือ คือการคัดเลือกวรรณกรรมที่มีความเหมาะสม ซึ่งมีข้อควรคำนึงถึง เช่น แนวคิดของหนังสือสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เขียนไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน วยและความสนใจของนักเรียน ขนาดของหนังสือ เป็นต้น

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน ได้แก่

(1) ขั้นตอนก่อนการอ่านหนังสือ (Before the Book Activities) ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมสำรวจหนังสือ กิจกรรมคาดเดาเนื้อเรื่อง กิจกรรมศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรม เช่น ฉาก ตัวละคร แก่นของเรื่อง แนวคิด การดำเนินเรื่อง ตอนจบ ฯลฯ

(2) ขั้นตอนการอ่านหนังสือ (Reading Activities) ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมก่อนการอ่าน (Before Reading) กิจกรรมระหว่างการอ่าน (During Reading) และ กิจกรรมหลังการอ่าน (After Reading) ในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนจะพิจารณาเลือกใช้กลวิธีสอน (Teaching Strategies) ประกอบการสอนทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังการอ่าน เพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาและคำศัพท์ให้นักเรียน กลวิธีสอนที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความรู้เดิมและช่วยให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันหลากหลายสามารถพัฒนาทักษะภาษาตามแนวคิดการสอนภาษาที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้เขียนขอเสนอกลวิธีการสอน 5 กลวิธี (Classroom strategies, n.d.) ควบคู่กับแผนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (differentiated instruction plan) สำหรับกลุ่มนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 กลุ่มนักเรียนกลุ่มที่มีความหลากหลายด้านทักษะ และกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้ ดังต่อไปนี้

กิจกรรมก่อนการอ่าน (Before reading)

1. กลวิธี Think Pair Share เป็นกลวิธีการสอนแบบเน้นความร่วมมือ (collaborative learning) ที่นักเรียนจะร่วมกันแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบให้แก่ปัญหาที่ครูกำหนดไว้ การสอนแบบนี้ นักเรียนจะต้องคิดแก้ปัญหาหรือหาคำตอบด้วยตนเองก่อน จากนั้นจึงแบ่งปันสิ่งที่ได้แก่เพื่อนร่วมชั้น การอภิปรายกับเพื่อนนี้กระตุ้นการมีส่วนร่วม ความสนใจ รวมถึงช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือค้นคว้ามากขึ้น โดยมีกระบวนการดังปรากฏในตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Pair Share

แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Pair Share	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
<p>(1) กำหนดเรื่องที่จะอ่าน จากนั้น สร้างชุดคำถามหรือโจทย์ที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นมโนทัศน์สำคัญของสิ่งที่ประสงค์ให้นักเรียนได้รู้</p> <p>(2) อธิบายขั้นตอนและวิธีการ เช่น กำหนดเวลาสำหรับการอ่าน การคิดหาคำตอบ การแบ่งปันกับเพื่อนในกลุ่ม และเพื่อนร่วมชั้น</p> <p>(3) ครูย้ำทวนความเข้าใจมโนทัศน์ของกลวิธี Think Pair Share ดังนี้</p> <p>Think: ครูเริ่มต้นด้วยคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ให้อ่าน จากนั้น นักเรียน “คิด” ถึงคำตอบที่นักเรียนอาจจะรู้แล้วหรืออะไรที่นักเรียนคิดถึงเกี่ยวกับคำถามนั้น</p> <p>Pair: นักเรียนแต่ละคนแบ่งปันความคิดหรือคำตอบดังกล่าวกับนักเรียนอีกคนหนึ่งหรือแบ่งปันในกลุ่มเล็ก</p> <p>Share: นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งปันความคิดเห็นหรือคำตอบที่ได้กับเพื่อนทั้งชั้น ครูช่วยขยายความเข้าใจและชี้แจงความเข้าใจเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การอ่าน</p>	<p>(1) เมื่อถึงขั้นตอนการสร้างภาษาและแบ่งปันความคิดเห็นเป็นคู่ ครูต้องเอาใจใส่และคอยดูแลนักเรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะการอ่านข้อความ ความตั้งใจในการอ่าน และทักษะภาษาอื่น ๆ</p> <p>(2) อนุญาตให้นักเรียนเลือกตัวแทนที่จะพูดเมื่อถึงขั้นตอนแบ่งปันให้เพื่อนในห้องฟัง</p>

Think, Pair, Share			
What's the issue/ question / topic?	What do I think about it?	What does my partner think?	What will we share?

ภาพที่ 3 Think Pair Share template

ที่มา: <https://www.pinterest.com/pin/32932640997617220/>

2. กลวิธี Think Alouds ซึ่งเป็นกลวิธีที่ได้รับการบรรยายว่าเป็นการ “ลอบฟังความคิดเห็นของนักเรียน” โดยผู้สอนจะพูดแสดงความคิดเห็นออกมาดัง ๆ เป็นตัวอย่าง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายสิ่งที่อยู่ในหนังสือให้กระจ่างขึ้น ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น วิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างภาษาและการสร้างประโยคเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยมีกระบวนการดังปรากฏในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Alouds

แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Alouds	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
<p>(1) ครูแสดงความคิดเห็นโดยใช้รูปประโยค Think-alouds ในขณะที่อ่านหนังสือ โดยเฉพาะเมื่อถึงตอนที่คาดว่านักเรียนจะไม่เข้าใจ เช่น ตอนที่บทอ่านมีคำศัพท์ใหม่ รูปประโยคที่ซับซ้อน เป็นต้น</p> <p>(2) ครูแนะนำประโยคนำ (Sentence starters) ดังต่อไปนี้แก่นักเรียนเพื่อฝึกให้แสดงความคิดเห็นและเพื่อวัดความเข้าใจเรื่องที่อ่าน</p> <p>(3) ให้นักเรียนฝึกแสดงความคิดเห็นจากเรื่องด้วยการพูดก่อน จากนั้นจึงเป็นการเขียน โดยใช้ประโยคนำที่ให้ ครูสามารถพูดประโยคซ้ำเพื่อแก้ไขประโยคของนักเรียนให้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น</p>	<p>(1) ให้โอกาสนักเรียนทำกิจกรรม Think Alouds เป็นกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเล็ก โดยมีครูหรือนักเรียนที่เก่งกว่าช่วยแก้ไขประโยค (2) ให้นักเรียนทำกิจกรรมนี้เดี่ยว จากนั้นให้เปรียบเทียบประโยคกับเพื่อนคนอื่น จบด้วยให้เขียนประโยคที่ปรับแก้ไขแล้วใส่สมุด</p>

คิด ดั้ง ดั้ง...แล้ว เขียน

- ค่อยๆ ทำไปที่ละช่วง ก่อน หรือ ระหว่าง การอ่าน

คาดเดาเหตุการณ์	<ul style="list-style-type: none"> • ผม/ฉัน เขาว่า ... (I predict...) • ในตอนต่อไป ผม/ฉันคิดว่า...(In the next part I think...)
ตั้งคำถาม	<ul style="list-style-type: none"> • ทำไม... (Why did...) • ...คืออะไร / ...เป็นอะไร / ...ทำอะไร / ...กินอะไร (What did...) • ...ได้อย่างไร (How did...) • ...ที่ไหน (Where was...) • น่าจะ...หรือเปล่า (Should there...)
เห็นภาพ	<ul style="list-style-type: none"> • ผม / ฉัน เห็น ... (I see...) • ผม / ฉัน เห็นภาพ ... (I picture...)
ความรู้สึก	<ul style="list-style-type: none"> • ผม / ฉัน รู้สึก (I feel...) • ตอนที่ผม / ฉัน ชอบมากที่สุด ตอนที่ ... • ตอนที่ผม / ฉัน ไม่ชอบคือตอนที่... (My favorite part... I liked/disliked...)

ความเข้าใจ	<ul style="list-style-type: none"> • ผม/ฉัน รู้สึกงง ตอนที่ ... (I got confused when...) • ผม / ฉัน ไม่เข้าใจว่าทำไม ... (I got confused when...) • ผม / ฉัน ไม่แน่ใจว่าทำไม... (I'm not sure of...)
สรุป	<ul style="list-style-type: none"> • ผม / ฉัน คิดว่าเรื่องนี้หลักๆ แล้วเกี่ยวกับ (I think this is mainly about...) • ใจความสำคัญที่สุดคือ ... (The most important idea is...)
สะท้อนความคิด	<ul style="list-style-type: none"> • ผม / ฉัน คิดว่า ผม / ฉัน จะ ... ครั้งต่อไป (I think I'll... next time.) • บางที ผม / ฉัน ต้อง ... ครั้งต่อไป (Maybe I'll need to... next time.) • ผม / ฉัน รู้สึกว่า (I realized that...) • ผม / ฉัน ยังสงสัยว่า... หรือเปล่า (I wonder if...)
เชื่อมโยง	<ul style="list-style-type: none"> • เชื่อมนี้กับเหมือนกับ ... (This is like...) • เชื่อมนี้ทำให้ผม / ฉัน นึกถึง... (This reminds me of...) • เชื่อมนี้คล้ายกับ ... (This is similar to...) • ถ้าเป็น ผม / ฉัน ผม / ฉัน จะ ... (If it were me...)

ภาพที่ 4 คิดดั้งดั้ง แล้วเขียน Think Alouds

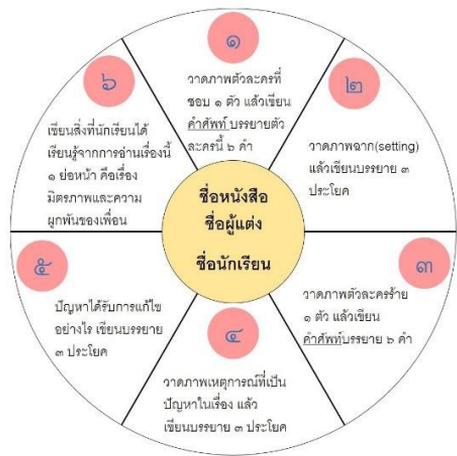
ที่มา: ดัดแปลงจาก <https://www.pinterest.com/pin/416090453045981578/>

กิจกรรมระหว่างการอ่าน (During Reading)

3. กลวิธี Visual Imagery เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนจะถ่ายทอดจินตภาพ (mental images) ออกมาเป็นภาพวาดที่เชื่อมโยงความรู้ที่มีมาก่อน (prior knowledge) กับหนังสือที่อ่าน การสร้างจินตภาพขณะอ่านหนังสือช่วยให้นักเรียนจดจ่อกับการอ่านหนังสือ และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น มีวิธีปรับใช้ในห้องเรียน ดังปรากฏในตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แนวทางการสอนตามกลวิธี Visual Imagery

แนวทางการสอนตามกลวิธี Visual Imagery	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
(1) เริ่มต้นอ่านหนังสือ หยุดพักเมื่อถึงตอนสำคัญที่มีการบรรยายลักษณะของตัวละคร ฉาก	(1) เลือกหนังสือที่ไม่ยากมาก และเริ่มต้นทีละน้อย ค่อย ๆ ให้นักเรียนอ่านและให้วาดภาพจนกว่าจะคุ้นชินกับกิจกรรมการสอนแบบนี้
(2) ให้นักเรียนสร้างจินตภาพแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดแล้วแบ่งปันกับเพื่อน ๆ	(2) ให้นักเรียนทำงานเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ อาจใช้คู่กับกลวิธีสอนแบบ Think Pair Share เพื่อช่วยให้นักเรียนสร้างจินตภาพได้ชัดเจนและตรงกับเนื้อเรื่องมากขึ้น
(3) พูดคุยเกี่ยวกับภาพวาดที่นักเรียนวาด ซึ่งแตกต่างกันไปตามฝีมือและจินตภาพของเด็กแต่ละคน	(3) ให้ตัวอย่างคำศัพท์ในกรณีที่ให้นักเรียนเขียนบรรยาย
(4) อ่านหนังสือต่อ แล้วหยุดตรงพฤติกรรมบางอย่างของตัวละครที่เป็นปมปัญหา ถามนักเรียนว่ารู้สึกอย่างไร ได้ยินเสียงอะไร เห็นอะไร ได้กลิ่นอะไร ครูสอนคำศัพท์เรื่องประสาทสัมผัสที่ช่วยให้นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นได้ดีขึ้น	
(5) ทำกิจกรรมเดิมคือให้วาดภาพ แล้วเขียนข้อความสั้น ๆ บรรยายภาพ	
(6) แบ่งปันกับเพื่อนในห้อง แล้วจบด้วยการเขียนสะท้อนความคิดว่าได้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์ในตอนนี้	

ภาพที่ 5 ผังกราฟิกวงล้อเรื่องเล่า Story Wheel ตามกลวิธีการสอนแบบ Visual Imagery ที่มา: ดัดแปลงจาก Wisconsin Media Lab, WiMediaLab.org

4. กลวิธี Story Map ซึ่งเป็นการสอนที่ใช้ผังกราฟิก (graphic organizers) เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนเข้าใจองค์ประกอบของวรรณกรรมในหนังสือที่อ่าน เช่น ตัวละคร โครงเรื่อง ฉาก ปมปัญหาและทางออก นักเรียนจะค่อย ๆ อ่านหนังสือและสรุปความเข้าใจลงในผังกราฟิกที่มีหลายรูปแบบ และช่วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันหลาย ให้สามารถจัดระบบข้อมูลและความรู้ได้อย่างเป็นระเบียบมากขึ้น มีวิธีปรับใช้ในห้องเรียน ดังปรากฏในตารางที่ 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แนวทางการสอนตามกลวิธี Story Map

แนวทางการสอนตามกลวิธี Story Map	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
<p>(1) ครูทบทวนองค์ประกอบของวรรณกรรม (components of a story) แก่นักเรียนก่อน ได้แก่ ตัวละคร (characters) ฉาก (settings) โครงเรื่อง (plots) แก่นของเรื่อง (theme) การเปิดเรื่อง (beginning) การดำเนินเรื่อง (middle) ตอนจบ (ending)</p> <p>(2) ให้ผู้เรียนดูผังกราฟิกแล้วทำให้ออกเป็นตัวอย่าง 1 บท</p> <p>(3) ให้นักเรียนเติมข้อมูลลงไปในขณะที่อ่านหนังสือ เมื่ออ่านจบแต่ละบท ให้ย้อนกลับมาเติมส่วนที่ขาดหายไปให้ครบ</p>	<p>(1) ใส่คำบรรยายเพื่อช่วยเตือนความจำนักเรียน เช่น ฉาก (สถานที่เกิดขึ้นที่ไหน) ตัวละคร (เรื่องนี้ใครบ้าง) เป็นต้น</p> <p>(2) หากเป็นนักเรียนกลุ่มอ่อน ให้ปรับผังกราฟิกให้ง่ายลง และไม่ต้องซับซ้อนมาก</p> <p>(3) เลือกหนังสือที่ไม่ยากมาก เน้นหนังสือที่มีองค์ประกอบของวรรณกรรมไม่ซับซ้อน ปมปัญหาสามารถเข้าใจได้ง่าย</p> <p>(4) ให้นักเรียนใช้ผังกราฟิกเป็นตัวนำทางงานเขียนสรุปเรื่อง</p>

ฉาก (Setting)	ตัวละคร (Characters)	ปมปัญหา (Problems)	สรุปจากเหตุการณ์ (Summary of events)
แสดงความคิดเห็นประกอบวรรณกรรม (Respond to literature)		คำศัพท์: ค้นหาคำศัพท์ ๕ คำ	คาดเดาเหตุการณ์ต่อไป (Predict)
		คำถามจากการอ่าน: คำถามระดับสูง ๓ คำถาม	

ภาพที่ 6 ผังกราฟิก Response to literature เป็นส่วนหนึ่งของการสอนแบบ Story Map

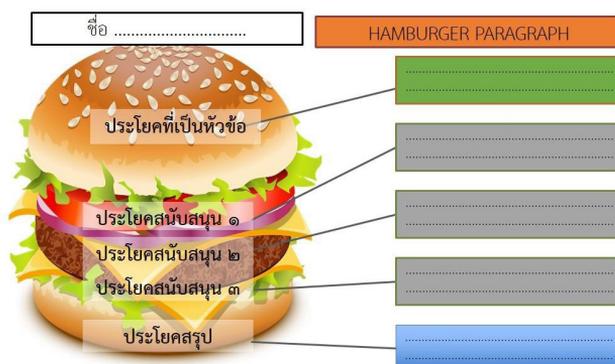
ที่มา: ดัดแปลงจาก Teacherfiles.com Graphic Organizers

กิจกรรมหลังการอ่าน (After reading)

5. กลวิธี Paragraph Hamburger คือการสอนเขียนย่อหน้าโดยใช้ผังกราฟิกรูปแฮมเบอร์เกอร์เป็นเครื่องมือกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของย่อหน้า ซึ่งประกอบไปด้วย ประโยคใจความสำคัญ (Topic sentence) ประโยคข้อมูลสนับสนุน (details sentences) และ ประโยคปิดท้าย (Closing sentence) ซึ่งช่วยให้นักเรียนเห็นองค์ประกอบและเขียนย่อหน้าสรุปหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีความเชื่อมโยงกัน (cohesive paragraph) มีวิธีปรับใช้ในห้องเรียนดังปรากฏในตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แนวทางการสอนตามกลวิธี Paragraph Hamburger

แนวทางการสอนตามกลวิธี Paragraph Hamburger	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
(1) ครูนำบทสนทนาเกี่ยวกับผังกราฟิกรูปแฮมเบอร์เกอร์ เปรียบเทียบกับองค์ประกอบสำคัญของย่อหน้าทั้ง ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนข้อมูล และ ส่วนสรุปปิดท้าย	(1) ให้นักเรียนดูตัวอย่างย่อหน้าที่เขียนได้ดีหลาย ๆ อัน จากนั้น ให้ระบุงค์ประกอบข้อย่อหน้าว่าอยู่ตรงส่วนไหนของย่อหน้าบ้าง
(2) ให้นักเรียนเขียนประโยคใจความสำคัญที่จะบอกว่าทั้งย่อหน้านั้นพูดเรื่องอะไร	(2) ให้นักเรียนดูประโยคข้อมูลสนับสนุน แล้วให้นักเรียนช่วยกันเขียนประโยคใจความสำคัญ และประโยคสรุป
(3) ให้นักเรียนระดมสมองเพื่อหาข้อมูลสนับสนุนประโยคใจความสำคัญ	(3) ตัดประโยคเป็นชิ้น ๆ แล้วให้นักเรียนเรียงประโยคให้เป็นย่อหน้า
(4) สอนนักเรียนเขียนประโยคสรุปที่เป็นกล่าวการย้ำประโยคที่เป็นใจความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง ดังภาพที่ 7	

ภาพที่ 7 Paragraph Hamburger

ที่มา: ดัดแปลงจาก Tim Van De Vall www.timvandevall.com

2.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผล (Assessments) เป็นการให้นักเรียนแสดงความรู้และประสบการณ์จากการอ่านหนังสือทั้งหมดถ่ายทอดเป็นงานเขียนหรืองานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ขั้นตอนนี้หมายรวมถึงการทบทวนการนำหนังสือเล่มนี้มาใช้กับนักเรียนด้วยว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมการอ่าน ถือว่าเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เพราะเป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เสริมสร้างทักษะทางภาษาผ่านการอ่านและการจัดกิจกรรมภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ควรคำนึงถึงผู้เรียนในห้องเรียนที่อาจมีความสามารถที่แตกต่างหลากหลาย มีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป การสอนจึงควรพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (differentiated instruction) ด้วย

การยอมรับความแตกต่างทั้งในด้านความสามารถทางภาษาและด้านวัฒนธรรมนี้เป็นหัวใจสำคัญของการสอนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม การสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (differentiated instruction) มีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เช่น ความแตกต่างของผู้เรียน การจัดกิจกรรมน่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้ การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ การเข้าใจผู้เรียน ภูมิหลังของผู้เรียน การไม่ยึดติดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น การสอนในสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียนมากเกินไป เป็นต้น (Nilphan et al., 2012)

วิธีการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานดังที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ludlia (2006) ซึ่งทำวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยกลุ่มประชากรเป็นนักเรียนระดับปฐมวัยที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมหลัก 3 กลุ่ม คือ ชาวไทยถิ่นใต้ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีภาวะพหุภาษาและวัฒนธรรม โดยมีรูปแบบการสอน 3 ระยะ ได้แก่ 1.) ระยะก่อนการใช้วรรณกรรมคือการกำหนดหัวเรื่องในการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 2.) ระยะการวรรณกรรมไปใช้ โดยเลือกวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ตำราอาหาร วรรณกรรมพื้นบ้าน วรรณกรรมสำหรับเด็ก ฯลฯ และนักเรียนเป็นผู้เลือกวรรณกรรมเอง เมื่อได้วรรณกรรมที่ต้องการแล้ว ครูอ่านวรรณกรรมเล่มนั้นให้นักเรียนฟังก่อน จากนั้นให้นักเรียนเริ่มอ่านวรรณกรรมนั้นเองโดยอิสระด้วยตนเองหรือกับเพื่อนเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือที่อ่าน เมื่ออ่านจบแล้วเป็นขั้นตอนของการตอบสนองต่อวรรณกรรม โดยทำกิจกรรมตามที่ได้ร่วมกันออกแบบไว้และสัมพันธ์กับเนื้อหาในหนังสือที่อ่าน 3.) ระยะการประเมินผลการใช้วรรณกรรมเพื่อแสดงถึงการยอมรับและเห็นคุณค่าภาษาและวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น โดยให้นักเรียนสะท้อนความคิดออกมาหลากหลายรูปแบบ เช่น อภิปรายเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ จากกิจกรรมที่ได้ทำ เช่น งานศิลปะและดนตรี การแสดงบทบาทสมมติ การวาดภาพประกอบ ฯลฯ แล้วเด็กจัดแสดงผลงานในรูปของนิทรรศการที่แสดงการเรียนรู้ทั้งหมดของนักเรียน

ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้วรรณกรรมเป็นฐานนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แสดงพัฒนาการภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สูงกว่าก่อนการทดลอง อีกทั้ง ผู้วิจัยยังสะท้อนความคิดจากงานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการสอนในภาวะพหุภาษาว่า หลักการสำคัญของการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน คือ การเคารพในคุณค่าและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก และให้เด็กเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์

ทางภาษาที่มีความหมายโดยใช้วรรณกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาให้กับเด็ก ทั้งนี้ การนำรูปแบบการสอนไปใช้ควรปรับให้เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน ซึ่งจะมีสภาพของความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่แตกต่าง

บทสรุป

จากสภาพการณ์ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ห้องเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยคือตัวอย่างของกลุ่มภาวะพหุภาษาและทวีภาษาในระดับชั้นเรียนที่ชัดเจนตัวอย่างหนึ่ง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ดีจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล (Differentiated Instruction) ด้วยเสมอ โดยครูผู้สอนต้องมีความเชื่อว่า นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้ แม้จะมีพื้นความรู้ ลักษณะการเรียนรู้ ภาษาแม่ วัฒนธรรม ฯลฯ ที่แตกต่างกัน การสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้จะเอื้อให้นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างเต็มความสามารถของตนเองและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-centered instruction) ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติทุกแห่ง

นอกจากความแตกต่างของบุคคลที่ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนแล้ว กลวิธีการสอนภาษาที่ครูผู้สอนสามารถบูรณาการความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ ให้เข้ากับเนื้อหาด้านภาษาและการใช้ภาษาก็เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงเช่นกัน ดังที่กล่าวแล้วว่า เนื้อหาสาระของวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยนั้นครอบคลุมวิชาประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ และศิลปะไทยไว้ด้วย ในบรรดากลวิธีการสอนภาษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้น การจะสรุปว่าวิธีการใดดีกว่าวิธีการใดคงไม่อาจสรุปได้ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันตามแบบการเรียนรู้ (Learning Style) กลวิธีการสอนจึงไม่ควรยึดติดอยู่กับวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียวแต่ควรใช้หลากหลายวิธีผสมผสานกัน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างเต็มศักยภาพและเอื้อให้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองตามหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) เป็นกลวิธีการสอนภาษาวิธีหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถบูรณาการเนื้อหาไปสู่การสอนทักษะทางภาษาได้ครบทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อีกทั้งเนื้อหาที่อยู่ในวรรณกรรมมีคุณค่าในด้านเนื้อหาและสังคมไทยที่ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยได้อย่างหลากหลาย เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ วรรณคดีท้องถิ่น ฯลฯ ที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม จนเป็นเครื่องสะท้อนสังคมไทยได้เป็นอย่างดี (Homfung, 2018) นอกจากนี้ การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานยังเอื้อให้ครูผู้สอนสามารถใช้กลวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ดียิ่งขึ้นตามระดับความสามารถด้านภาษาของนักเรียนโรงเรียนนานาชาติประกอบด้วยนักเรียนที่มาจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีความแตกต่างด้านภูมิหลังด้านวัฒนธรรม การคำนึงถึงภาวะพหุภาษาและพหุวัฒนธรรมของนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ผู้เรียนและเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในการวางแผนการสอนและจัดทำหลักสูตร หลักสูตรที่ดีจะสนับสนุนครูผู้สอนให้ใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย มีประสิทธิภาพและครอบคลุมเนื้อหาสาระ การดำเนินการดังกล่าวนี้จะเป็นกุญแจสำคัญ

ที่จะพัฒนานักเรียนไปสู่ความรู้ความเข้าใจภาษาไทย รวมถึงมีความเคารพในภาษาและวัฒนธรรมของชาติอื่นที่ตนมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งนี่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่แค่ไทย แต่หมายรวมถึงทุกภาษาบนโลกนี้

References

- A Truly International Community. (2021). Retrieved from www.nist.ac.th/community/.
- Classroom Strategies. (2021). Retrieved from <https://www.readingrockets.org/strategies>
- Curriculum Development Directive Committee. (2016). **Curriculum of Thai language, Thai Culture and Thai History for International Schools**. Bangkok: Ministry of Education. (In Thai)
- Homfung, C. (2018). Approach Development for Teaching Thai using Local Literature and Active Learning as a Base of Instruction to Enhance 21st Century Skills of Students. **Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities, and Art**, 10 (3), 332-246. (In Thai)
- International School Association of Thailand. (2021). **Information about International Schools in Thailand**. Retrieved from www.isat.or.th
- International school database. (2021). Retrieved from www.international-schools-database.com.
- Khammanee, T. (2018). **Teaching Science: Knowledge for Effective Learning Management**. (21st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Kohren, T. et al. (2020). The Learning Management Model of Curriculum for Thai Language, Thai Culture, and Thai History in International Secondary Schools. **Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU**, 7 (2), 240–254. (In Thai).
- Lertprasertkong, N. (2009). **State and Problems of the Administration of Thai Language and Culture Program of International Schools** (Master's thesis) Chulalongkorn University. (In Thai)
- Lipka, C. & Gaskill, P. (1992). "Literature-based Reading Instruction. Research and Recommendations". **Michigan Reading Journal**, 25 (1), A 4.

- Ludlia, K. (2006). Teaching Model to enhance Language Skills Development of Early Childhood Students by using literature-based approaches. **Journal of Yala Rajabhat University**, 1(1), 12-20. (In Thai).
- Martinez, M. and Roser, M. 1991. "Children's responses to literature". In **Handbook of Research in Teaching the English Language** Flood, J., Jensen, J., Lapp, D. & Squire, J.R (Eds). (pp.643-654). New York: Macmillan.
- Munwong, P. (2006). **The Implementation of the Basic Education Curriculum B.E.2544 in the Foreign Language Learning Area in Public Basic Education Schools under Surin Educational Service Area Office Three** (Master's thesis) Chulalongkorn University. (In Thai)
- Nakasont, P. (1997). **The Development of Kindergarten Thai Language and Culture Curriculum for Thai Children in International Schools** (Master's thesis) Chulalongkorn University. (In Thai)
- Nawarat, N. (2020). **Research Report: Multicultural Study Curriculum Development for Early Childhood Students in Marginal Area**. Bangkok: National Research Council of Thailand. (In Thai)
- Nilphan, M. (2012). **Research Report: Innovation Development for Differentiate Instruction**. Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (In Thai)
- Office of the Private Education Commission. (2009). **Policies of Thai Language and Culture learning management in International Schools and Finding from Educational Quality Assurance Visits in Private Schools**. Bangkok: Ministry of Education. (In Thai)
- Office of the Private Education Commission. (2020). **Number of International Schools in Thailand**. Retrieved from shorturl.at/cgrFY. (In Thai)
- Our Community at ISB**. (2021). Retrieved from www.isb.ac.th.
- Paragraph Hamburger**. (2021). Retrieved from www.timvandevall.com.
- Pokpong, S. (2002). **A Study on Process of Early Childhood Thai Language and Culture Curriculum Development in International Schools** (Master's thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)

- Pongpajon, C. (2019). Learning Unit Design using Literature-Based: Approaches, Practices and Issues to Consider. *Manutsayasad Wichakan Journal*, 26 (2), 95 – 125. (In Thai)
- Response to Literature Graphic Organizers.** (2021). Retrieved from Teacherfiles.com
- Rojrattanadamrong, R. (2009). **Designing a Picture Book with Bilingual Vocabulary as Teaching Materials for Learners Studying Thai as a Foreign Language** (Master's thesis). Srinakarinwirot University. (In Thai)
- Rukkanchanant, N. (2016). **The Learning Experiences by Using Literature Based for Enhancing Social Skills of Early Childhood Students** (Master's thesis). Silpakorn University. (In Thai)
- Sanburanurak, A. (2016). Differentiated Instruction. *Journal of Education, Silpakorn University*, 12 (2), 39-48. (In Thai)
- Slaughter, H. (1998). Indirect and direct teaching in a whole language program. *The Reading Teacher*, 42 (1), 30-34.
- Story Wheel and Visual Imagery.** (2021). Retrieved from WiMediaLab.org.
- Think-Pair-Share.** (2021). retrieved from www.pinterest.com/pin/32932640997617220.
- Think Aloud Sentence Starters.** (2021). Retrieved from www.pinterest.com/pin/416090453045981578.
- Tomlinson, C. A. (2000a). Differentiation of Instruction in the Elementary Grades. *ERIC Digest*. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED443572>.
- Tomlinson, C. A. (2000b). **The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of all Learners**. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Trongtorgarn, P. (2003). **A Study of Academic Administration of International Schools in Bangkok Metropolis and Vicinity** (Master's thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)
- Vacharakittanon, P. (2008). **A Study of Thai Language and Culture Curriculum Implementation in International Schools Accredited by Overseas Organization in Bangkok** (Master's thesis). Srinakarinwirot University. (In Thai).